

Regeringens proposition till riksdagen om återkallande av reservationen till internationella konventionen för skydd av utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag och lämnande av meddelande samt om ändring av meddelandet som lämnades i samband med anslutningen till WIPO-fördraget om framföranden och fonogram

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen godkänner återkallande av reservationen till internationella konventionen för skydd av utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag och lämnande av ett nytt meddelande samt godkänner ändring av meddelandet som lämnades i samband med anslutningen till WIPO-fördraget om framföranden och fonogram. I samband med godkännandet av konventionen år 1983 gjorde Finland sex reservationer som gällde tillämpningsområdet för skyddet enligt konventionen och kriterierna för anslutning till skyddet av ljudupptagningar. Finland har återkallat två reservationer år 1994, varvid fyra reservationer fortfarande gäller. I samband med godkännandet av WIPO-fördraget om framföranden och fonogram år 2005 lämnade Finland ett meddelande enligt vilket Finland tillämpar reservationen till konventionen gällande anslutningskriterierna för skyddet av ljudupptagningar även på WIPO-fördraget om framföranden och fonogram.

Enligt reservationen som gäller anslutningskriterierna för skyddet av ljudupptagningar tillämpas endast upptagningskriteriet i Finland. I den nationella lagstiftningen i Finland har man genom en ändring av upphovsrättslagen infört utöver upptagningskriteriet även nationalitetskriteriet, vilket förutsätter att de reservationer och meddelanden till internationella konventioner som Finland gjort i detta ärende måste anpassas så att de motsvarar den nationella lagstiftningen.

Återkallandet av reservationen till nämnda konvention och det nya meddelandet om tillämpningen av konventionen samt ändringen av meddelandet som lämnades i samband med anslutningen till WIPO-fördraget om framföranden och fonogram avses träda i kraft sex månader efter att anmälan om dessa lämnats till depositarierna för avtalen, i enlighet med fördragsbestämmelserna.

MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

Den 21 januari 1983 ratificerade republikens president internationella konventionen för skydd av utövande konstnärer, framställare av fonogram och radioföretag (FördrS 56/1983, hädanefter Romkonventionen) som uppgjordes i Rom den 26 oktober 1961. Finlands ratificeringsdokument deponerades hos Förenta Nationernas generalsekreterare den 21 juli 1983.

Enligt artikel 5 i Romkonventionen som gäller anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar ska en fördragsslutande stat tillerkänna nationell behandling en medborgare i en annan fördragsslutande stat (nationalitetskriterium), ett fonogram som tagits upp i en annan fördragsslutande stat (upptagningskriterium) och ett fonogram som först givits ut i en annan fördragsslutande stat (utgivningskriterium). Enligt artikel 5.3 kan en fördragsslutande stat genom meddelande förklara att den inte kommer att tillämpa ettdera av utgivningskriteriet eller upptagningskriteriet.

I samband med deponeringen av ratificeringsdokumentet gjorde Finland sex reservationer enligt artikel 6, 16 och 17 i konventionen som gällde tillämpningsområdet för skyddet för radioföretag samt radio- och televisionsutsändningar, ersättningsskyldigheten vid användning av fonogram för offentlig återgivning, samt anslutningskriterierna för skyddet av ljudupptagningar. Romkonventionen trädde i kraft för Finlands del den 21 oktober 1983. Reservationerna till Romkonventionen enligt artikel 6.2 och 16.1 (b) som gäller tillämpningsområdet för skyddet för radioföretag samt radio- och televisionsutsändningar återkallades och reservationen enligt artikel 16.1 (a)(ii) som gäller ersättningsskyldighet vid användning av fonogram för offentlig återgivning inskränktes år 1994, varvid man på motsvarande sätt ändrade även ikraftträdandeförordningen för konventionen (författningssamlingens nr 92/1994).

Av de gällande reservationerna till Romkonventionen har tre gjorts med stöd av artikel 16 i konventionen. Bestämmelserna i artikel 12 i konventionen tillämpas inte på fonogram som radioföretag anskaffat före den 1 september 1961 (artikel 16.1 (a)(i)). Bestämmelserna i artikel 12 i konventionen tillämpas endast på radio- och televisionsutsändningar samt på annat offentligt framförande i förtjänstsyfte (artikel 16.1 (a)(ii)). I fråga om ljudupptagningar som första gången upptogs i en annan fördragsslutande stat begränsas omfattningen och varaktigheten av det i artikel 12 föreskrivna skyddet till ett skydd som motsvarar det skydd som gällande stadganden i denna andra fördragsslutande stat ger fonogram som upptagits i Finland (artikel 16.1 (a)(iv)).

Enligt reservationen som gjordes med stöd av artikel 17 i konventionen tillämpas i Finland därtill för ändamål som anges i artikel 5 i konventionen endast upptagningskriteriet och för ändamål som anges i artikel 16.1 (a)(iv) tillämpas upptagningskriteriet i stället för nationalitetskriteriet. Dessa fall gäller tillämpningen av den nationella behandlingen samt begränsningen av skyddets omfattning och varaktighet till att motsvara nivån på skyddet i en annan fördragsslutande stat.

Den 4 oktober 2005 godkände riksdagen (RSv 101/2005 rd – RP 29/2004 rd) och den 14 oktober 2005 godkände republikens president WIPO-fördraget om framföranden och fonogram som uppgjordes i Genève den 20 december 1996 (FördrS 19/2010, hädanefter WPPT). Finlands anslutningsdokument i fråga om WPPT deponerades hos generaldirektören för Världsgenorganisationen för den intellektuella äganderätten WIPO den 14 december 2009. I samband med deponeringen av anslutningsdokumentet anmälde Finland i enlighet med artikel 3.3 i WPPT att Finland tillämpar sin reservation enligt artikel 17 i Romkonventionen gällande an-

RP 119/2015 rd

slutningskriterierna för skydd av ljudupptagningar även i fråga om WPPT. WPPT trädde i kraft för Finlands del den 14 mars 2010.

Eftersom Finland på ovan nämnda sätt gjort en sådan reservation gällande tillämpningen av artikel 5 och 16 som avses i artikel 17 i Romkonventionen, har man i Finland i fråga om den nationella behandlingen av fonogramproducenter som avses i artikel 5 i Romkonventionen tillämpat endast upptagningskriteriet och för ändamål som avses i artikel 16.1 (a)(iv) (ersättning för användning av fonogram) tillämpas upptagningskriteriet i stället för nationalitetskriteriet. På grund av detta var det även i samband med anslutningen till WPPT nödvändigt att lämna ett meddelande om tillämpningen av WPPT i fråga om anslutningskriterierna för skyddet av ljudupptagningar.

I Finland ges skydd enligt upphovsrättslagen (404/1961) till ett fonogram som upptagits i Finland eller någon annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (hädanefter EES) och ett framförande som upptagits på det oavsett producentens medborgarskap eller verksamhets- eller bosättningsplats. Detta förfarande grundar sig på förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet som tillämpas i Europeiska unionen. Om ett fonogram har tagits upp i ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har anslutit sig till Romkonventionen eller WPPT, tillerkänns fonogrammet skydd i Finland enligt fördragen i överensstämmelse med bestämmelserna om nationell behandling i fördragen och de reservationer till bestämmelserna som gjorts i enlighet med dem.

Ett fonogram som har upptagits i Finland av en finländsk producent skyddas enligt fördragsbestämmelserna om nationell behandling även i andra stater som anslutit sig till Romkonventionen och WPPT. Skyddet för en finländsk producenters fonogram som har upptagits i ett annat land än ett EES-land bestäms enligt det landets lagstiftning utgående från den nationella behandlingen.

I länder som står utanför de internationella fördragen bestäms skyddet för fonogram enligt dessa länders lagstiftning, och det finns inga fördragsgrundade skyldigheter i fråga om behandlingen.

Utvecklingen av olika tekniker för ljudupptagning har lett till att de ljudupptagningar som innehåller musik eller delar av sådana ljudupptagningar, såsom enskilda ljudspår i musikstycken (t.ex. bas-, trum- eller sångspår), allt oftare görs i flera olika länder. Med tanke på det upphovsrättsliga skyddet för en ljudupptagning och tillämpningen av detta skydd är varje ljudspår i ett musikstycke betydelsefullt. Detta medför problem till exempel när man ska avgöra i vilket land upptagningen av musikstycket ska anses vara gjord. De internationella konventionerna lämnar frågan obesvarad.

I och med ökande digital distribution sker produktionen och distributionen av musik inte längre enbart i form av album, utan konsumenterna köper allt oftare enskilda musikstycken i digitala format. I denna situation måste varje musikstycke och skyddet det ges betraktas skilt för sig. Förvaltningen av rättigheterna kan vara effektiv och fungerande endast om det finns tillgång till tillräckligt noggranna uppgifter om var upptagningen av fonogrammet har skett. Landet där fonogrammet eller en del av det har tagits upp anges dock i regel inte i samband med fonogrammet och det upprätthålls inte heller en sådan förteckning över enskilda ljudspårs upptagningsplatser som kunde tas som grund för förvaltningen av rättigheterna.

Upptagningskriteriet som det enda anslutningskriteriet som tillämpas i fråga om skyddet för fonogramproducenter gör det omöjligt att upprätthålla ett internationellt skyddssystem. Vid tillämpning av upptagningskriteriet verkställs skyddet för ljudupptagningar i Finland slump-

RP 119/2015 rd

mässigt när ljudupptagningar upptas i flera länder. Detta har påverkat skyddet som både finländska och utländska fonogramproducenter och utövande konstnärer har i Finland.

De nordiska länderna, för vilka man i Romkonventionen införde artikel 17 som möjliggör tillämpning av enbart upptagningskriteriet, har med undantag för Finland redan tidigare övergått till att utöver upptagningskriteriet även tillämpa nationalitetskriteriet i fråga om fonogramproducenters rättigheter.

I Finland övergick man till att utöver upptagningskriteriet även tillämpa nationalitetskriteriet genom en ändring av upphovsrättslagen (607/2015) som trädde i kraft den 1 juni 2015.

Den 10 mars 2015 godkände riksdagen regeringens proposition om lag om ändring av upphovsrättslagen (RSv 336/2014 – RP 181/2014 rd), genom vilken nationalitetskriteriet fogades till anslutningskriterierna för skydd av ljudupptagningar som tillämpas i Finland. Genom lagen ändrades 64 § 2 mom. i upphovsrättslagen så att bestämmelserna i lagens 46 § om skyddet för en producent av ljudupptagning utöver tillämpningen på ljudupptagningar upptagna i Finland även ska tillämpas på ljudupptagningar som gjorts av en producent som är finsk medborgare eller av ett finländskt företag eller vars producent har Finland som stadigvarande bostadsort eller verksamhetsort.

Syftet med denna regeringsproposition är att begränsningarna av tillämpningsområdena i internationella fördrag som förpliktigar Finland ska motsvara ändringen av upphovsrättslagen enligt vilken man utöver upptagningskriteriet även tillämpar nationalitetskriteriet på skyddet av ljudupptagningar. I Finland tillämpas fortfarande inte utgivningskriteriet och på grund av detta måste man förutom att återkalla den nuvarande reservationen även lämna ett nytt meddelande om tillämpningen av ovan nämnda konvention och ändra meddelandet som gäller WIPO-fördraget om framföranden och fonogram.

Enligt artikel 18 i Romkonventionen kan en stat som deponerat meddelande genom nytt meddelande till Förenta Nationernas generalsekreterare begränsa dess räckvidd eller återkalla det. Enligt artikel 5.3 i Romkonventionen som gäller anslutningskriterier för skydd av ljudupptagningar kan meddelande om att utgivnings- eller upptagningskriteriet inte tillämpas deponeras efter att konventionen godkänts, varvid meddelandet får verkan sex månader efter anmälan om detta till depositarien.

Om en fördragsslutande part i WPPT begagnar sig av de möjligheter som anges i artikel 5.3 i Romkonventionen eller, för tillämpningen av artikel 5 i den konventionen, de möjligheter som anges i artikel 17 däri ska detta enligt artikel 3.3 i WPPT anmälas till generaldirektören för WIPO enligt nämnda fördragsbestämmelser. När Finland återkallar reservationen enligt artikel 17 i Romkonventionen och deponerar ett nytt meddelande enligt artikel 5.3 om att inte tillämpa utgivningskriteriet ska Finland anmäla detta till generaldirektören för WIPO som är depositarie för WPPT och ändra meddelandet som deponerats tidigare på motsvarande sätt. Återkallandet av reservationen till Romkonventionen och det nya meddelandet enligt artikel 5.3 samt ändringen av meddelandet som deponerats i samband med anslutningen till WPPT träder i kraft samtidigt sex månader efter att meddelandena deponerats.

Ändringen av anslutningskriterierna för skydd av ljudupptagningar i 64 § 2 mom. i upphovsrättslagen förutsätter att en motsvarande ändring också görs i bestämmelserna om tillämpningen av upphovsrättslagen på skyddsobjekt som härstammar från stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt det förbud mot diskriminering på grund av nationalitet som tillämpas i Europeiska unionen tillämpas Finlands lagstiftning i praktiken även utan uttryckliga bestämmelser på medborgare av en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. För tydlighetens skull ändras tillämpningsbestämmelserna som gäller EES-

RP 119/2015 rd

länder så att producenter av ljudupptagningar får skydd förutom med stöd av upptagningskriteriet även med stöd av nationalitetskriteriet. Ändringsförslaget bereds vid undervisnings- och kulturministeriet.

2 Propositionens konsekvenser

Genom propositionen harmoniseras Finlands reservationer och meddelanden i anknytning till internationella konventioner med den gällande nationella lagstiftningen.

Med ändringen av upphovsrättslagen 607/2015 har man utöver lagringskriteriet även infört nationalitetskriteriet i fråga om skyddet för ljudupptagningar. Ändringens konsekvenser har behandlats i regeringens proposition RP 181/2014 rd.

3 Beredningsskeden

Propositionen har beretts vid undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med utrikesministeriet. Justitieministeriet har gett ett utlåtande om utkastet till proposition.

4 Ikraftträdande

Återkallandet av reservationen som gjorts enligt artikel 17 i Romkonventionen och meddelandet enligt artikel 5.3 samt ändringen av meddelandet som lämnats enligt artikel 3.3 i WPPT träder i kraft sex månader efter att anmälan om dessa gjorts till generalsekreteraren för Förenta Nationerna (Romkonventionen) och generaldirektören för Världspanningens för den intellektuella äganderätten WIPO (WPPT) som fungerar som depositarier.

5 Behovet av riksdagens samtycke samt behandlingsordning

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Riksdagens godkännande krävs också för uppsägning av en sådan förpliktelse.

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis hör en bestämmelse till området för lagstiftningen om den berör utövande eller inskränkning av en grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, om bestämmelsen i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, om det enligt grundlagen ska föreskrivas i lag om den sak som bestämmelsen avser eller om det finns gällande bestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller om det enligt rådande uppfattning i Finland ska föreskrivas om den i lag. Enligt grundlagsutskottet hör en bestämmelse i en internationell förpliktelse enligt dessa kriterier till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (exempelvis GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd). Enligt grundlagsutskottets utlåtanden måste riksdagens godkännande inhämtas för att återkalla ett förbehåll eller en liknande förklaring, när den har godkänts av riksdagen eller den enligt rådande tolkning av grundlagen borde ha godkänts av riksdagen (exempelvis GrUU 4/2001, 61/2001 och 9/2003 rd).

Både reservationen till Romkonventionen och anmälan som lämnades i samband med anslutningen till WPPT gäller tillämpningen av kriterierna för anslutning till skyddet av ljudupptagningar. I 64 § 2 mom. i upphovsrättslagen föreskrivs om territoriell tillämpning av rättigheterna som gäller ljudupptagningar.

RP 119/2015 rd

Återkallande av reservationen till Romkonventionen kräver riksdagens godkännande eftersom godkännande av reservationen enligt rådande tolkning av grundlagen skulle förutsätta beslut av riksdagen eftersom reservationen gäller en avtalsbestämmelse som berör ärenden som enligt ovan anförda föreskrivs om i 64 § 2 mom. i upphovsrättslagen i Finland och därmed hör till området för lagstiftningen. Även ett nytt meddelande om tillämpningen av bestämmelserna i Romkonventionen, liksom även ändring av meddelandet som lämnades i samband med anslutningen till WPPT, kräver riksdagens samtycke eftersom avtalsbestämmelserna som meddelandena gäller berör ärenden som föreskrivs om i 64 § 2 mom. i upphovsrättslagen.

Enligt 94 § 2 mom. i grundlagen fattas beslut om godkännande av en internationell förpliktelse med enkel majoritet. Om ett förslag om godkännande av en förpliktelse gäller grundlagen ska beslutet dock fattas med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Fördragen gäller inte grundlagen varvid beslut om återkallande av reservationen och lämnande av ett nytt meddelande samt om ändring av det tidigare meddelandet kan fattas med enkel majoritet.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås det att

riksdagen godkänner återkallande av reservationen som Finland gjort enligt artikel 17 i internationella konventionen för skydd av utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag (Romkonventionen) som uppgjorts i Rom den 26 oktober 1961,

riksdagen godkänner deponering av ett meddelande enligt artikel 5.3 i Romkonventionen enligt vilket utgivningskriteriet inte tillämpas i samband med artikel 5, och

riksdagen godkänner ändring av meddelandet som Finland deponerat enligt artikel 3.3 i WIPO-fördraget om framföranden och fonogram som uppgjorts i Geneve den 20 december 1996, så att Republiken Finland begagnar sig av möjligheten enligt artikel 5.3 i Romkonventionen och hänvisar till meddelandet som deponerats i anknytning till Romkonventionen där Finland konstaterar att utgivningskriteriet inte tillämpas i samband med artikel 5 i nämnda konvention.

Helsingfors den 19 november 2015

Statsminister

Juha Sipilä

Undervisnings- och kulturminister Sanni Grahn-Laasonen